

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ІСТОРІЯ

УДК616.31-082.001.36

К. М. Косенко, д.мед.н., В. С. Іванов, к. мед. н.

Державна установа „Інститут стоматології НАМН України”

**АНАЛІЗ РОБОТИ ПРОБЛЕМНОЇ КОМІСІЇ
МОЗ ТА НАМН УКРАЇНИ „СТОМАТОЛОГІЯ”
ЗА 2011 РІК***К. Н. Косенко, В. С. Іванов*

ГУ „Інститут стоматологии НАМН Украины”

**АНАЛИЗ РАБОТЫ ПРОБЛЕМНОЙ КОМИССИИ
МЗ И НАМН УКРАИНЫ „СТОМАТОЛОГИЯ”
ЗА 2011 ГОД***K. N. Kosenko, V. S. Ivanov*State Institution «Institute of Dentistry of the Ministry of Health
and National Academy of Medical Sciences of Ukraine»**THE ANALYSIS OF WORK OF THE PROBLEM
COMMISSION OF MH AND NAMS OF UKRAINE
“DENTISTRY” DURING 2011 YEAR****Відповідність тем дисертаційних робіт основним пріоритетам галузі охорони здоров'я
(«Стоматологія»)**

Назва пріоритетного напрямку	Кількість дисертацій	
	докторських	кандидатських
наукове та організаційне забезпечення реформування стоматологічної допомоги населенню в умовах переходу до ринкової системи господарювання	1	1
вивчення епідеміології та моніторинг стоматологічної захворюваності в Україні, організація системи первинної профілактики та організаційно-методичні аспекти надання стоматологічної допомоги дітям	-	4
дослідження фізіолого-біохімічних механізмів патогенезу основних стоматологічних захворювань	1	2
розробка способів і методів профілактичної гігієни порожнини рота з урахуванням стану мікробіоценозу та наявності загально соматичної патології	-	1
розробка специфічних методів та засобів діагностики, профілактики та лікування стоматологічних захворювань	1	30
клініко-біологічне та анатомо-фізіологічне обґрунтування щелепно-лицевих, реконструктивно-відновних та стоматологічних імплантацій	3	3
діагностика та лікування складних форм захворювань щелепно-лицевої ділянки у дітей	-	3
оптимізація методів хірургічного лікування хворих з патологічними процесами в лицевому відділі голови та шиї з урахуванням структурно-адаптаційних механізмів репараційної регенерації	1	22
розробка та удосконалення клінічних та технологічних заходів комплексного лікування хворих з дефектами та деформаціями зубо-щелепної системи	1	17
клініка, діагностика, методи лікування аномалій окремих зубів та зубних рядів	3	11
розробка національних стандартів з надання стоматологічної допомоги та виробі стоматологічного призначення, їх гармонізація з міжнародними стандартами	-	2
Разом:	11	96

В 2011 році відповідність тем плануємих дисертаційних робіт основним пріоритетним напрямкам медичної науки галузі охорони здоров'я («Стоматологія») була наступною: 30 кандидатських та 1 доктор-

Згідно Наказу МОЗ та НАМН України №219/12 від 11.03.2010 р. «З метою подальшого удосконалення організації та координації наукових досліджень та розробок у галузі охорони здоров'я» у 2011 році продовжувала працювати Проблема комісія (ПК) МОЗ та НАМН України "Стоматологія", головою якої є член-кореспондент НАМН України, професор Косенко К.М.

Аналіз проведено з розподілу тем дисертацій за належністю до різних напрямків стоматологічної науки та їх проблематикою, кількості надісланих запланованих дисертацій, методичних рекомендацій, інформаційних листів, нововведень, науково-дослідних робіт з метою планування з різних регіонів України та постанов у ході проведених засідань.

За минулий рік відбулося 5 засідань ПК МОЗ та НАМН України "Стоматологія" (Протоколи №№ 37, 38, 39, 40, 41). За цей час надійшли на розгляд 107 робіт, серед яких 96 кандидатських, та 11 докторських дисертаційних робіт. Крім цього були розглянуті 2 НДР, 13 інформаційних листа, 24 нововведень та 4 методичних рекомендації.

ська дисертаційні роботи планувались в напрямку розробки специфічних методів та засобів діагностики, профілактики та лікування стоматологічних захворювань. 23 роботи присвячені оптимізації методів хірур-

гічного лікування хворих з патологічними процесами в лицевому відділі голови та шиї з урахуванням структурно-адаптаційних механізмів репаративної регенерації. Розробки та удосконалення клінічних та технологічних заходів комплексного лікування хворих з дефектами та деформаціями зубо-щелепної системи відповідали 17 кандидатських та 1 докторська дисертаційні роботи. 3 докторських та 11 кандидатських

дисертації планувались в галузі клініки, діагностика, методи лікування окремих зубів та зубних рядів, та ще 3 докторських роботи були заплановані як клініко-біологічне обґрунтування щелепно-лицевих, реконструктивно-відновних та стоматологічних імплантацій. Інші в рівній мірі по 1-3 роботи розглядались по решті науковим пріоритетам.

**Перелік розглянутих робіт по стоматології, які надійшли у 2011 році на
ПК МОЗ та НАМН України "Стоматологія" від різних наукових закладів України**

Назва наукових закладів	Д/д	К/д	НДР	МР	Н/в / І/л
ВДНЗУ УМСА (Полтава)	1	14	1	1**	10/5
ДЗ «ДМА» (Дніпропетровськ)	1	4	-	-	5/-
НМУ (Київ)	1	15	-	-	-
ХНМУ (Харків)	-	5	-	-	-
ДВНЗ «ІФНМУ» (Івано-Франківськ)	-	3	-	-	-/1
ХМАПО (Харків)	1	3	-	-	-
ДонНМУ (Донецьк)	-	5	-	-	4/-
ОНМедУ (Одеса)	-	1	1*	-	-
НМАПО (Київ)	2	15	-	1	-
ВНМУ (Вінниця)	-	3	-	-	2/-
ПВНЗ «КМІ УАНМ» (Київ)	-	1	-	-	-/1
ЛНМУ (Львів)	-	8	-	-	2/3
ЗДМУ (Запоріжжя)	1	-	-	-	-
ДУ «КДМУ» (Сімферополь)	-	5	-	2	1/3
ДВНЗ «ТДМУ» (Тернопіль)	-	2	-	-	-
ДУ «ІСАМНУ» (Одеса)	3	6	1*	1**	-
БДМУ (Чернівці)	1	2	-	-	-
УжНУ (Ужгород)	-	4	-	-	-
Разом:	11	96	2	4	24/13

Примітка: * - 1 науково-дослідна робота була подана спільно ОНМедУ та ДУ «ІСАМНУ»;

** - 1 методичні рекомендації були спільно подані ВДНЗУ «УМСА» та ДУ «ІСАМНУ».

Відношення докторських до кандидатських дисертацій встановлює приблизно 1:8,7. Аналіз даних таблиці показує, що найбільше кандидатських дисертацій (к/д) заплановано НМУ (Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (м. Київ)), НМАПО (Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика) – по 15 та ВДНЗУ «УМСА» (Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)) – 14. Львівський національний медичний університет імені О.О. Богомольця був представлений 8 роботами. 6 робіт поступило з ДУ «ІСАМНУ» (Державна установа «Інститут стоматології АМН України» м. Одеса), по 5 з ХНМУ (Харківський національний медичний університет), з ДУ «КДМУ» (Державна установа «Кримський державний медичний університет імені С.І. Георгієвського») та ДонНМУ (Донецький національний медичний університет імені М.Горького), 4 з УжНУ (Ужгородський національний університет), ДЗ «ДМА» (Державний заклад «Дніпропетровська медична академія»). Також роботами були представлені ДВНЗ «ІФНМУ» (Державний вищий навчальний заклад «Івано-Франківський національний медичний університет»), ХМАПО (Харківська медична академія післядипломної освіти), ВНМУ (Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова), ПВНЗ «КМІ УАНМ» (Приватний вищий

навчальний заклад «Київський медичний інститут Української асоціації народної медицини»), БДМУ (Буковинський державний медичний університет м. Чернівці), ДВНЗ «ТДМУ» (Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського»), ОНМедУ (Одеський національний медичний університет).

Одинадять докторських дисертаційних робіт у 2011 році були представлені до розгляду 8 медичними закладами різних регіонів нашої Держави (3 – ДУ «ІСАМНУ», 2 – НМАПО, по 1 – НМУ, ВДНЗУ «УМСА», ДЗ «ДМА», ХМАПО, ЗДМУ, БДМУ. Три роботи рекомендовано до виконання, чотирьом дисертантам рекомендовано тему до виконання з корекцією назви, одному з корекцією назви та з урахуванням зауважень рецензентів та членів ПК МОЗ та НАМН України «Стоматологія», ще одну роботу рекомендовано заслухати звіт о ході її виконання через два роки. Одну докторську роботу не рекомендували до виконання у зв'язку з відсутністю на засіданні пошукувача, але на наступному засіданні вже при його присутності було рекомендовано до виконання. Та одну роботу не було рекомендовано до виконання у зв'язку з невідповідністю до паспорту спеціальності: 14.01.22 – стоматологія (ця робота Гавриленко М.А. з ЗДМУ (Запорізький державний медичний університет)).

Кількість планів кандидатських робіт склала – 96,

це майже однаковий показник з минулим роком. Більшість робіт (40,63 %) було рекомендовано до виконання, а це 39 пошукувачів. 31 пошукувачу було рекомендовано виконання з корекцією назви роботи (це 32,3 %). В 16,66% (16 к/д) було рекомендовано виконувати дисертації з зауваженнями рецензентів та членів ПК МОЗ та НАМН України «Стоматологія». 10 робіт (Тихонов Д. О., Мамонов Р. О., Жданович І. О. (НМУ), Саноян В. В. (ДонНМУ), Огурцов О. С. (ХНМУ), Дячук Е. Й., Гелей В.М. (УжНУ), Андрусів Ю.М. (ДВНЗ «ІФНМУ»), Козловський С. М. (ВДНЗУ «УМСА»)) (10,41 %) не були рекомендовані до виконання. 4 роботи не рекомендовані за рахунок відсутності дисертантів на засіданні, але подальше на наступних засіданнях були розглянуті та затверджені. 2 роботи були не рекомендовані за рахунок невідповідності назви, наукової новизни, мети до вимог ВАК України (Дячук Е. Й двічі не рекомендована), але на наступних засіданнях розглянуті з послідуною рекомендацією до виконання, після внесення рекомендованих змін у свої роботи. 3,13 % кандидатських робіт (3 пошукувача) мали негативну оцінку (2 роботи у зв'язку з негативними рецензіями, 1 з повною зміною напрямку досліджень). У 2011 році була розглянута одна робота, подана іноземцем без його присутності (рішення ПК МОЗ та НАМН України «Стоматологія» протокол № 7 від 28.02.2003 р.). Вона була рекомендована до виконання (робота направлена з Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (НМУ)).

Кількість планів докторських та кандидатських дисертаційних робіт, які представлені на розгляд ПК МОЗ та НАМН України "Стоматологія" в 2011 році склала 107, з них:

- терапевтична стоматологія – 8 (з них 1 д/д);
- хірургічна стоматологія – 26 (з них 1 д/д);
- ортопедична стоматологія – 26 (з них 5 д/д);
- ортодонтія – 15 (з них 3 д/д);
- стоматологія дитячого віку – 14 (з них 1 д/д);
- пародонтологія – 18 (з них немає д/д);

Аналіз тематики розглянутих у 2011 році кандидатських та докторських дисертаційних робіт показує, що кількість робіт за всіма стоматологічними напрямками залишилась на тому же рівні в порівнянні з минулим роком, крім терапевтичної стоматології, де кількість розглянутих робіт зменшилась в двічі. По 26 робіт присвячені питанням ортопедичної та хірургічної стоматології, 18- пародонтології. 15 – питанням ортодонтії, 14 робіт присвячено питанням стоматології дитячого віку, 8- терапевтичної стоматології.

Дані, зібрані по тематиці затверджених робіт з окремих напрямків стоматологічної науки мають, такий вигляд:

- терапевтична стоматологія – 8 (7,48 %):

1. питання стоматологічного здоров'я у хворих з соматичною патологією – 2 (25,0%);
2. питання лікування та профілактики патологічного стирання тканин зубів – 1 (12,5 %);
3. питання реставрації – 1 (12,5 %);
4. питання лікування періодонтиту – 1 (12,5%);
5. питання лікування та профілактики стоматиту – 1 (12,5%);
6. питання лікування глосидинії – 1 (12,5 %);

7. питання знеболень при лікуванні карієсу зубів та його ускладнень – 1 (12,5%).

- хірургічна стоматологія – 26 (24,3 %):

1. питання лікування та профілактики невритів щелепно-лицевої ділянки – 1 (3,85 %);
2. питання пухлин щелепно-лицевої ділянки – 2 (7,69 %);
3. питання запалених захворювань щелепно-лицевої ділянки – 4 (15,39 %);
4. питання переломів нижньої щелепи та лицевого скелету – 7 (26,92 %);
5. питання гострого одонтогенного гаймориту – 2 (7,69 %);
6. питання лікування остеомієлітів – 3 (11,53 %);
7. питання хірургічного лікування захворювань тканини пародонту – 1 (3,85%);
8. питання пов'язок для закриття ран шкіри обличчя та шиї – 1 (3,85%);
9. питання післяопераційних рубців – 2 (7,69%);
10. питання захворювань скронево-нижньощелепного суглобу – 1 (3,85%);
11. питання лікування розщипин твердого та м'якого піднебіння – 2 (7,69%).

- ортопедична стоматологія – 26 (24,3 %):

1. питання організації ортопедичної стоматологічної допомоги – 2 (7,69 %);
2. питання протезування повними знімними конструкціями – 7 (26,92 %);
3. питання протезування при захворюваннях пародонту – 3 (11,53%);
4. питання виготовлення назубних кап – 1 (3,85%);
5. питання відбиткових матеріалів – 2 (7,69 %);
6. питання якості ортопедичної допомоги – 1 (3,85 %);
7. питання виготовлення вкладок – 2 (7,69 %);
8. питання часткових дефектів зубних рядів – 1 (3,85%);
9. питання ортопедичного лікування хворих з соматичною патологією – 1 (3,85%);
10. питання імплантології – 6 (23,08%).

- ортодонтія – 15 (14,02%):

1. питання реабілітації хворих після зняття брекет-техніки – 1 (6,66%);
2. питання діагностики зубо-щелепних аномалій – 2 (13,33 %);
3. питання сагітальних аномалій – 2 (13,33 %);
4. питання ортодонтичного лікування при захворюваннях тканин пародонту – 3 (20,0 %);
5. питання деформації зубних рядів – 1 (6,67 %);
6. питання лікування аномалій положення окремих зубів – 3 (20,0 %);
7. питання термінів ортодонтичного лікування – 1 (6,67 %);
8. питання трансверзальних аномалій – 1 (6,67 %);
9. питання ортодонтичного лікування хворих з соматичною патологією – 1 (6,67 %).
- стоматологія дитячого віку – 14 (13,08 %):
1. питання профілактики карієсу зубів у дітей – 3 (21,43 %);
2. питання захворюваності тканин пародонту у дітей – 2 (14,29 %);

3. питання гігієни порожнини рота у дітей – 1 (7,14 %);

4. питання лікування основних стоматологічних захворювань у дітей з соматичною патологією – 6 (42,85 %);

5. питання резистентності емалі до каріозного процесу – 2 (14,29 %).

• пародонтологія – 18 (16,82 %):

1. питання лікування захворювань пародонту – 7 (38,9 %);

2. питання лікування захворювань тканин пародонту у хворих з соматичною патологією – 9 (50,0 %);

3. питання реабілітації хворих з захворюваннями тканин пародонту – 1 (5,55 %);

4. питання лікування гіперестезії – 1 (5,55 %).

Терапевтична стоматологія. Більшість робіт із терапевтичної стоматології присвячені питанням стоматологічному здоров'ю при соматичній патології (25,0%) інші в рівній мірі лікуванню періодонтиту, глосодинії, стоматиту, патологічного стирання тканин зубів, реставрації зубів та знеболюванню при лікуванні карієсу зубів та його ускладнень – 75,0 %.

Хірургічна стоматологія. Актуальні питання стосовно переломів і пошкоджень лицевого скелету, запалених захворювань щелепно-лицевої ділянки та гострого одонтогенного остеомієліту, знайшли відображення в більшості плануючих робіт (по 26,92%, 15,39 % та 11,53 % відповідно). За ними в однаковому відсотку йдуть роботи, присвячені питанням пухлин щелепно-лицевої ділянки, лікування розщипин твердого та м'якого піднебіння, одонтогенного гаймориту, післяопераційних рубців (по 7,69%) та хірургічного лікування захворювань тканин пародонту, скронево-нижньощелепного суглобу, невритів щелепно-лицевої ділянки, пов'язок для закриття ран шкіри обличчя та шиї (по 3,85 %).

Ортопедична стоматологія. Найбільш робіт надіслано на розгляд ПК з питань знімних зубних протезів та імплантології – 7 (26,92 %) та 6 (23,08 %) відповідно, 11,53% - з питань ортопедичного лікування захворювань тканин пародонту. Питанням виготовлення вкладок, відбиткових матеріалів та організації ортопедичної стоматологічної допомоги присвячено по 7,69 % плануємих дисертаційних робіт. Інші роботи присвячені питанням ортопедичного лікування хворих з соматичною патологією, якості ортопедичного лікування, частковим дефектам зубних рядів, виготовленню ортопедичних кап (по 3,85 %).

Ортодонтія. Дисертаційним роботам в напрямку ортодонтії були присвячені наступні питання: ортодонтичного лікування при захворюваннях тканин пародонту, аномалій положення окремих зубів (по 20,0 %), діагностики зубо-щелепних аномалій та лікування сагітальних аномалій (по 13,33 %), реабілітації хворих після зняття брекет-техніки, термінів ортодонтичного лікування, деформацій зубних рядів, лікування трансверзальних аномалій, ортодонтичного лікування хворих з соматичною патологією (по 6,67 %).

Стоматологія дитячого віку. Надіслані з цього напрямку роботи присвячені у 42,85 % питанням ліку-

вання основних стоматологічних захворювань у дітей з соматичною патологією та 21,43% питанням профілактики карієсу зубів у дітей. По 14,29% склали роботи з питань профілактики і лікуванню захворювань тканин пародонту у дітей та резистентності емалі до каріозного процесу. В 7,14% планування дисертаційних робіт присвячено питанням гігієни порожнини рота у дітей.

Пародонтологія. Більшість робіт присвячена питанням лікуванню захворювань пародонту у хворих з соматичною патологією (50,0%) та лікування і профілактики захворювань пародонта (38,9 %). По 5,55% робіт присвячені питанням реабілітації хворих з захворюваннями тканин пародонту та лікування гіперестезії.

За звітний період було розглянуто 2 науково-дослідні роботи (заключні звіти, або проміжні звіти), 4 методичних рекомендації та 37 інформаційних листів і нововведення. З науково-дослідних робіт розглянуто 1 заключний звіт (поданий Вищим державним навчальним закладом України «Українська медична стоматологічна академія» та 1 матеріал о ході виконання (подані спільно Одеським національним медичним університетом та Державною установою «Інститут стоматології АМН України»). Рекомендовано затвердити заключний звіт про виконання та вважати виконання в повному обсязі та звіт о ході виконання і вважати доцільним подальше фінансування і виконання. Із розглянутих звітів заключного та о ході виконання наукових проектів 1 був присвячен дослідженню фізіолого-біохімічних механізмів патогенезу основних стоматологічних захворювань, 1 розробки способів і методів профілактичної гігієни порожнини рота з урахуванням стану мікробіоценозу та наявності загальної соматичної патології, як пріоритетних напрямків медичної науки з профілю «Стоматологія».

В минулому році було прийнято 3 негативних рішення (це майже 8,0 % от всіх розглянутих) при розгляді матеріалів нововведень та інформаційних листів (2 нововведень та 1 інформаційний лист, поданих співробітниками з Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія»). Але Проблемна комісія МОЗ та НАМН України «Стоматологія» розглянула повторно 1 нововведення та рекомендувала його до включення в Реєстр медико-біологічних і науково-технічних нововведень.

Список літератури

1. **Наказ** МОЗ України та Національної академії медичних наук України № 219/12 від 11.03.2010 року «З метою подальшого удосконалення організації та координації наукових досліджень та розробок у галузі охорони здоров'я».
2. **Додаток** про «Положення про проблемні комісії МОЗ та НАМН України».
3. **Звіт** про роботу Проблемної комісії МОЗ та НАМН України «Стоматологія» за 2011 рік.
4. **Звіт** про роботу Проблемної комісії МОЗ та НАМН України «Стоматологія» за 2010 рік.
5. **Матеріали** поданих пакетів документів дисертаційних робіт, нововведень, інформаційних листів, методичних рекомендацій, науково-дослідних робіт в 2011 році.
6. **Протоколи** засідань Проблемної комісії МОЗ та НАМН України «Стоматологія» (Протоколи №37,38,39,40,41).